

บทที่ 2

ต้นกำเนิดละครตะวันตก : ละครกรีกและละครโรมัน

ก่อนที่นักศึกษาจะได้ศึกษาละครอังกฤษ และอเมริกันในยุคต่าง ๆ จำเป็นต้องศึกษาด้านกำเนิดของละครตะวันตก เพื่อจะารู้ที่มาของละคร ประเภทของละคร ระเบียบแบบแผน และวิธีการแสดงบนเวที ตลอดจนโรงละครที่ใช้แสดงละครกรีกและโรมัน ละครกรีกและโรมันได้รับการถ่ายทอดศึกษาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงมาเป็นละครซึ่งมีแบบฉบับเฉพาะตัวของประเทศต่าง ๆ ในซีกโลกตะวันตก ซึ่งรวมทั้งอังกฤษและอเมริกาด้วย

สาระสำคัญ

1. ละครตะวันตกมีต้นกำเนิดมาจากละครกรีก เมื่อศตวรรษที่ 6 ก่อนคริสตกาล
2. ละครกรีก แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ แทรจดี (tragedy) คอเมดี้ (comedy) และ เซเทอร์ เพลย์ (satyre play) ซึ่งล้วนแต่มีต้นกำเนิดมาจากพิธีบวงสรวงเทพเจ้าไดโอนิซุส (Dionysus) ทั้งสิ้น
3. ละครโรมันได้รับอิทธิพลมาจากละครกรีกและมีการปรับปรุงให้เข้ากับรสนิยมของชาวโรมันด้วย ซึ่งมีทั้ง แทรจดี คอเมดี้ และการแสดงประเภทอื่น ๆ อีก 3 ชนิด
4. แบบแผน และวิธีการแสดงละครกรีก และละครโรมัน มีความแตกต่างที่เห็นได้ชัด คือ ละครกรีก มี คอรัส (chorus) แต่ละครโรมันไม่มี
5. สถานที่แสดงละครกรีก และโรมัน จะอยู่กลางแจ้ง แต่ต่อมาภายหลังเวลาที่ละครโรมันเริ่มมีหลังคาและมีอาคารถาวร
6. นักแต่งบทละครกรีกที่สำคัญมี 6 คน ส่วนนักแต่งบทละครโรมันที่สำคัญมี 2 คน ซึ่งทั้งหมดล้วนมีอิทธิพลต่อการฟื้นฟูศิลปวิทยาการกรีกและโรมัน ที่เรียกว่า เรอเนสซองส์ (Renaissance)

เกิดขึ้นในยุโรปในช่วงศตวรรษที่
(Modern Time)

เป็นเครื่องชี้การเปลี่ยนแปลงจากยุคกลาง (Middle Ages) เข้าสู่ยุคสมัยใหม่

จุดประสงค์

หลังจากศึกษาบทที่ 2 จบแล้ว นักศึกษาสามารถ

1. บอกกำเนิดของละครตะวันตกได้
2. บอกกำเนิดละครกรีกและละครโรมันได้
3. จำแนกประเภทละครกรีกและละครโรมันได้
4. บอกแบบแผนและวิธีการแสดงละครกรีกและละครโรมันได้
5. อธิบายลักษณะสถานที่แสดงละครกรีกและละครโรมันได้
6. บอกชื่อนักแสดงบทละครกรีกและละครโรมันได้ พร้อมตัวอย่างผลงาน
7. เปรียบเทียบละครกรีกและละครโรมันได้ในทุกแง่มุม

กำเนิดละครตะวันตก

จากการค้นคว้าทางด้านทฤษฎีการละคร เป็นที่ยอมรับกันว่าการละครตะวันตกถือกำเนิดในประเทศกรีซ เมื่อศตวรรษที่ 6 ก่อนคริสตกาล ก่อนหน้านี้ ละครยังไม่มีรูปแบบเฉพาะคงมีแต่การรื่นเริง ร้องรำทำเพลงบวงสรวงเทพเจ้า ในพิธีทางศาสนาต่าง ๆ จากหลักฐานบันทึกทำให้ทราบว่า การแสดงละครมีขึ้นอย่างเป็นทางการ ในเทศกาลที่เรียกว่า ซิตี ไดโอนิเซีย (City Dionysia) เมื่อปี 543 ก่อนคริสตกาล ซึ่งเป็นการเฉลิมฉลองเทพเจ้าไดโอนิซุส (Dionysus) ผู้เป็นเทพเจ้าแห่งเหล้าองุ่น และความอุดมสมบูรณ์ การเฉลิมฉลองนี้มีขึ้นเพื่อเป็นการประกันการกลับมาของฤดูใบไม้ผลิ ซึ่งหมายถึงการกลับมาของความอุดมสมบูรณ์ และเนื่องจากเทพเจ้าไดโอนิซุส เป็นเทพเจ้าแห่งเหล้าองุ่น ซึ่งเป็นต้นเหตุให้มนุษย์ผู้ดื่มหน้าเมานี้ทำการอันปราศจากเหตุผลต่าง ๆ การบวงสรวงจึงเป็นการยอมรับหรือการสำนึกในการกระทำอันปราศจากเหตุผลเหล่านั้นด้วย

ที่มาของละครแตรจิติ (Tragedy)

อริสโตเติลได้บันทึกไว้ว่า ละครมีต้นกำเนิดมาจากบทเพลงสรรเสริญเทพเจ้าไดโอนิซุส ที่มีชื่อเรียกว่า ดิธิรัมป์ (Dithyramb) ซึ่งเป็นบทเพลงเกี่ยวกับเรื่องราวของเทพเจ้าไดโอนิซุส โดยมีกลุ่มนักร้อง นักเต้นระบำ ที่เรียกว่า คอรัส (Chorus) จำนวน 50 คน ร้องรำไปรอบ ๆ แทนบูชาของเทพเจ้าไดโอนิซุส โดยแต่งกายเป็นแซเทออร์ (Satyre) คือ คนครึ่งแพะมีท่อนบนเป็นคนท่อนล่างเป็นแพะ ซึ่งตามประวัติเป็นผู้ติดตามเทพเจ้าไดโอนิซุสนั่นเอง

นักแต่งบทละครและนักแสดงคนแรกคือ เธสปีส (Thespis) ผู้มีบทเจรจาโต้ตอบกับคอรัสได้ ต่อมาภายหลัง เอสคิลุส (Aeschylus) ได้แก้ไขปรับปรุงให้มีนักแสดงเพิ่มขึ้นเป็น 2 คน และ โซโฟคลีส (Sophocles) ได้เพิ่มจำนวนนักแสดงขึ้นเป็น 3 คน ซึ่งทำให้เกิดแบบแผนในการแสดงละครกรีกว่าจะต้องมีตัวละคร และคอรัสเจรจาโต้ตอบกัน โดยที่ในฉากหนึ่งๆ จะมีตัวละครปรากฏตัวพร้อมกันได้เพียง 3 คน ทั้งนี้เพราะมีนักแสดงทั้งสิ้นเพียง 3 คน ต่อมาเริ่มมีบทเจรจามากขึ้นจนกระทั่งพัฒนามาเป็นละคร แตรจิติ หรือ โศกนาฏกรรม ซึ่งเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับตัวเอก (tragic hero) ผู้มีความยิ่งใหญ่เหนือคนทั่วไป แต่ก็มีข้อบกพร่อง (tragic flaw) ซึ่งเป็นต้นเหตุแห่งความหายนะ ตัวเอกจะยื่นหยัดรับความทุกข์ทรมานอันใหญ่หลวงซึ่งเกิดจากความมิได้จงใจ หรือจากการดลบันดาลของเทพเจ้าซึ่งทำให้ผู้ชมเกิดความสงสาร (pity) และความกลัว (fear) ความหายนะของตัวเอกจะเป็นสิ่งชี้แนะให้ผู้ชมเกิดภูมิปัญญาในการเข้าใจชีวิต (enlighten-

ment) และสามารถไตร่ตรองปัญหาชีวิตได้ดีขึ้น หลังจากชมละครแล้ว

โครงสร้างละครแทรกจิติ

1. ไพรลอก (Prologue) เป็นส่วนที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนหน้าที่ละครจะเริ่มฉากแรก หรือก่อนที่ คอรัสจะปรากฏตัวบนเวที
2. พาโรดอส (Parodos) เป็นการปรากฏตัวของคอรัสเพื่อเป็นการปูพื้นเรื่อง และเตรียมอารมณ์ของผู้ชม
3. เอพิโซดส์ (Episodes) เป็นการแสดงฉากย่อย ๆ ซึ่งแต่ละส่วนถูกแยกจากกัน โดยบทเพลงของคอรัส
4. สตัสซิมา (Stasima) คือบทเพลงของคอรัสที่แบ่งการแสดงฉากย่อย ๆ ออกจากกัน
5. เอ็กโซดอส (Exodos) คือฉากสรุป ต่อจากบทเพลงสุดท้ายของคอรัส ตัวละคร และคอรัสจะเข้าฉากไป

ที่มาของละครคอเมดี้ (Comedy)

คอเมดี้ คือละครตลกขบขันประเภทหนึ่ง ซึ่งถือกำเนิดมาจากการงานพิธีเฉลิมฉลองเทพเจ้าไดโอนิซุส เช่นเดียวกับแทรกจิติ โดยพัฒนามาจากการขับร้องเพลงสันทนาการเฮฮา ของกลุ่มคนที่ติดตามขบวนแห่แห่นทวารูปไดโอนิซุส ซึ่งแต่งตัวด้วยเสื้อผ้า และหน้ากากที่แสดงถึงความสนุกสนานร่าเริง แยกเหยือกเหล้าอ่องุ่นไปพลางก็มีการแต่งคำพูดและคำกลอนล้อเลียนเสียดสีกันอย่างตลกขบขัน บรรดาชาวบ้านพากันมาร่วมทำขบวนแห่จนทำให้เกิดบทเจรจาและบทเพลง ซึ่งสันทนาการครีกกรีน และกลายเป็นประเพณีที่ถือปฏิบัติ ทำให้ขบวนแห่ดังกล่าวได้รับสมญาว่า โคมุส (Comus) และเพลงที่ขับร้องเรียกว่า โคมุส โอด (Comus Ode) และได้รับการพัฒนาต่อมาเรื่อย ๆ จนกลายเป็นละครประเภทคอเมดี้ซึ่งได้ถูกจัดเข้าร่วมในพิธีเฉลิมฉลองซิติ ไดโอนิเซีย อย่างเป็นทางการเมื่อปี 487 ก่อนคริสตกาลโดยมีการแสดง 5 เรื่อง ภายใน 1 วัน และมีคอรัส 24 คน ส่วนจำนวนนักแสดงนั้นไม่จำกัดแน่นอน และมักจะใช้ลีลาการแสดงที่เกินจริง

โครงสร้างละครคอเมดี้

1. คอเมดี้เก่า (Old Comedy) ใช้เรียกละครคอเมดี้ตั้งแต่เริ่มมีการแสดงละครประเภทย่อยอย่างเป็นทางการ มีโครงสร้างดังนี้.-

1.1 โพรล็อก (Prologue) เป็นการสร้างอารมณ์ให้ผู้ชม และต้องการเสนอความคิดที่เรียกว่า “แฮปปี้ไอเดีย” (Happy Idea)

1.2 พาโรโดส (Parodos) เป็นการปรากฏตัวของคอรัส

1.3 อากอน (Agon) เป็นการถกเถียงกันของคอรัสถึงข้อดีและข้อเสียของ “แฮปปี้ไอเดีย” จบลงด้วยฝ่ายเสนอหรือฝ่ายที่เห็นด้วยเป็นฝ่ายชนะ

1.4 พาราเบสิส (Parabasis) เป็นส่วนที่คอรัสจะพูดกับผู้ชมโดยตรงเกี่ยวกับหัวข้อต่าง ๆ ทางด้านสังคม และการเมือง ซึ่งเป็นความคิดของผู้เขียนบทละคร

1.5 เอพิโซดส์ (Episodes) ฉากย่อย ๆ ซึ่งแสดงผลของการนำ “แฮปปี้ไอเดีย” มาใช้

1.6 โคมอส (Komos) เป็นการตกลง หรือลงเอยกันได้ของตัวละคร และมีการเลี้ยงฉลอง

2. คอเมดีกลาง (Middle Comedy) สว่างมาในศตวรรษที่ 4 ก่อนคริสตกาล โครงสร้างละครประเภทนี้จะเปลี่ยนไป มีการลดความสำคัญของคอรัสลง และตัดส่วนพาราเบสิสออก โดยจะมีโครงเรื่องเน้นถึงสถานการณ์ต่าง ๆ เช่นความรื่นรมย์ในเรื่องอาหาร หรือ เพศ มีแนวโน้มที่จะเขียนให้สมจริงขึ้น บทเจรจาใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน โดยปกติแล้ว โครงเรื่องของคอเมดียุคนี้ จะมีการล้อเลียนตำนานต่าง ๆ โดยไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องของเทพเจ้าไดโอไนซุสเลย

3. คอเมดีใหม่ (New Comedy) ตั้งแต่ปี 323 ก่อนคริสตกาล เป็นต้นมา กริซอยู่ภายใต้การปกครองที่เรียกว่า ยุคเฮลเลนิสติก (Hellenistic Age) คอเมดียุคนี้ เรียกว่า คอเมดีใหม่ ซึ่งลักษณะโครงสร้างบทละคร จะมีชื่อเรียกเฉพาะว่า คอเมดี ออฟ แมนเนอร์ส (Comedy of Manners) เป็นละครเสียดสีธรรมเนียมมารยาท หรือสมบัติผู้ดีของวงสังคมชั้นสูง กล่าวคือ ความสนุกสนานของผู้ชม จะเกิดจากการที่ได้เห็นวิธีการในการล้อเลียนกฎเกณฑ์ ข้อบังคับของสังคม โครงเรื่องมักจะเกี่ยวกับคู่รักที่ประสบความยุ่งยากในเรื่องการสมหวังในความรัก และมักจะมีการหักมุมกลับ เรื่องร้ายกลายเป็นดี และจบลงอย่างมีความสุข

โครงสร้างของละครประเภทนี้จะเริ่มด้วย โพรล็อก และตามด้วยฉากย่อย 5 ฉาก คอรัสจะทำหน้าที่ร้องรำสลับฉากเท่านั้น

เซเทอร์ เพลย์ (Satyre Play)

ในศตวรรษที่ 5 ก่อนคริสตกาล เมื่อมีการแสดงแทรกจิติ 3 เรื่อง เพื่อประจวบกันนั้น

ผู้แต่งจะต้องแสดง เซเทอร์ เพลย์ 1 เรื่อง ด้วย เซเทอร์ เพลย์ เป็นละครตลกสั้น ๆ ซึ่งมักเป็นการล้อเลียนเทพตำนานกรีก (Greek Mythology) และใช้คอรัสแต่งตัวเป็นเซเทอร์ หรือคนครึ่งแพะ ซึ่งคือผู้ติดตามเทพเจ้าไดโอนิซุส เป็นการแสดงปิดท้ายแท้จริง เพื่อให้ผู้ชมมีความสุข เป็นการเปลี่ยนอารมณ์ของผู้ชม

ระเบียบแบบแผนและวิธีการแสดงละครกรีก

การแสดงละครแท้จริงนั้น จะใช้วิธีการแสดงแบบผิดจากธรรมชาติ (stylized) นักแสดงจะมีเพียง 3 คน แต่ละคนจะแสดงได้หลายบทบาท โดยใช้บทเจรจาร้อยกรอง การแต่งกายใช้เสื้อผ้าตัวใหญ่ยาว สวมรองเท้าสูงเพื่อทำให้ดูตัวใหญ่ และมองเห็นได้ง่ายจากระยะไกล นอกจากนี้ยังสวมหน้ากากที่ทำด้วยไม้เนื้อเบา มีช่องที่ปากซึ่งทำหน้าที่คล้ายเครื่องกระจายเสียง

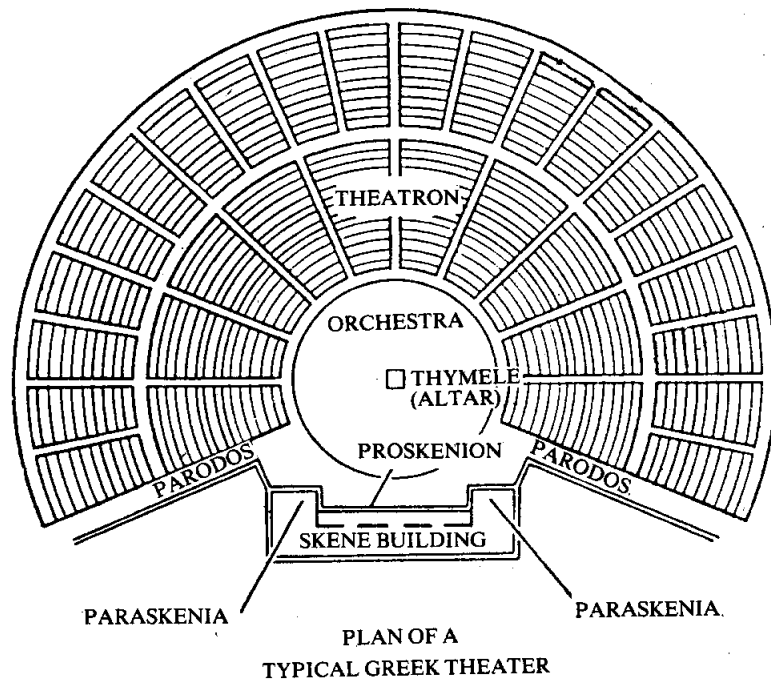
การแสดงจะคำนึงถึง “three unities” คือความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน 3 ประการ คือ-

1. Unity of Action หมายถึง การแสดงที่มีโครงเรื่องเดียว แสดงเฉพาะสิ่งที่เกี่ยวกับโครงเรื่องนั้น ไม่มีสิ่งอื่นใดที่ไม่เกี่ยวข้อง
2. Unity of Time หมายถึง การแสดงจะต้องมีการดำเนินเรื่องภายใน 24 ชั่วโมง
3. Unity of Place หมายถึง การแสดงจะเกิดขึ้นในสถานที่เดียว คือ ฉากเดียวตลอดเรื่อง

ไม่มีการใช้ม่านเปิดปิดในการแสดง และแสดงตอนกลางวันในที่โล่งแจ้ง ไม่มีการใช้แสงไฟประกอบ ไม่มีฉากหวาดเสียวทรมานปรากฏบนเวที มีการใช้บันจันยกผู้แสดงซึ่งแสดงเป็นเทพเจ้า และมีแท่นล้อเลื่อนเพื่อแสดงเหตุการณ์ที่เป็นภาพนิ่ง เช่น ฉากฆาตกรรม คอรัสจะมีหน้าที่เป็นตัวประกอบ เป็นผู้เล่าเรื่อง หรือวิพากษ์วิจารณ์เรื่องราวต่าง ๆ ตลอดจนการกระทำของตัวละคร และช่วยในการปูพื้นฐานอารมณ์ของผู้ชม ทั้งยังช่วยให้ละครน่าสนใจขึ้น โดยการร้องรำทำเพลง

ส่วนการแสดงคอเมดี้ นั้น จะแสดงหลังจากการแสดงแท้จริง และเซเทอร์ เพลย์ โดยนักแสดงจะสวมหน้ากากตลก และคอรัสจะแต่งตัวด้วยเสื้อผ้าสวยงามตระการตามาก

สถานที่แสดงละครกรีก

ภาพที่ 1 แผนผังสถานที่แสดงละครกรีก

สถานที่แสดงละครกรีกตั้งอยู่ที่เชิงเขา หันหน้าประจันกับภูเขา ซึ่งจัดเป็นที่นั่งของผู้ชมซึ่งเรียกว่า เธียตรอน (Theatron) อยู่บนลาดเขา ต่อมาภายหลังจึงมีสิ่งปลูกสร้างที่เรียกว่า สกินี (Skene) ซึ่งใช้สำหรับนักแสดงเปลี่ยนเครื่องแต่งกาย คอรัสจะแสดงอยู่บริเวณพื้นที่ทรงกลมที่เรียกว่า ออเคสตรา (Orchestra) ซึ่งจะมีแท่นบูชาเทพเจ้าไดโอนิซุส ที่เรียกว่า ธิเมลี (Thymele) อยู่ตรงกลาง นักแสดงจะเข้าออกทางพาโรดอส (Parodos) และแสดงอยู่บนส่วนเวทีด้านหน้าของสกินี ที่เรียกว่า โปรสกินีเนียน (Proskenion) ซึ่งมีปีกยื่นออกสองข้าง เรียกว่า พาราสกินีเนียน (Paraskenia) (ดูภาพที่ 1 ประกอบ)

นักเขียนบทละครกรีก

1. บทละครประเภทแทรกจิติ

1.1 เธสปีส (Thespis) (ปี 550-500 ก่อนคริสตกาล) นับเป็นนักแสดงคนแรก ละคร

ของเขามีนักแสดงเพียง 1 คน แสดงร่วมกับ คอรัส เพื่อประกวดในเทศกาลเฉลิมฉลองเทพเจ้า ไดโอนิซุส บทละครของเขามีอาทิเช่น PHORBAS THE PRIESTS THE YOUTHS PENTHEUS

1.2 เอสคิลุส (Aeschylus) (ปี 525-456 ก่อนคริสตกาล) ละครของเขาเริ่มมีนักแสดงคนที่ 2 ตัวละครเริ่มมีความสำคัญมากกว่าคอรัส บทละครของเขามีอาทิเช่น THE PERSIANS THE SEVEN AGAINST THEBES AGAMEMNON

1.3 โซโฟคลีส (Sophocles) (ปี 497-405 ก่อนคริสตกาล) เริ่มมีนักแสดงคนที่ 3 ละครของเขาเน้นความสำคัญของตัวละครมากกว่าศาสนา หรือปรัชญา บทละครของเขามีอาทิเช่น OEDIPUS THE KING ELECTRA ANTIGONE

1.4 ยูริพิดีส (Euripedes) (ปี 480-406 ก่อนคริสตกาล) เขาลดความสำคัญของคอรัสลง ตัวละครเด่นมาก เน้นทางด้านจิตวิทยาและปรัชญา บทละครของเขามีอาทิเช่น MEDEA CYCLOPS TROJAN WOMEN

2. บทละครประเภทคอมเมดี้

2.1 อริสโตฟานีส (Aristophanes) (ปี 446-385 ก่อนคริสตกาล) เป็นนักแต่งละครคอมเมดี้ยุคเก่าที่ยิ่งใหญ่ที่สุด เขาเขียนบทละครกว่า 40 เรื่อง ซึ่งอยู่ในช่วงคอมเมดี้กลางด้วย โดยเป็นเรื่องเกี่ยวกับความผิดพลาดของมนุษย์ และบทกวีล้อเลียนต่างๆ บทละครของเขามีอาทิเช่น CLOUDS BIRDS PEACE LYSISTRATA

2.2 มาแนนเดอร์ (Manander) (ปี 342-291 ก่อนคริสตกาล) ได้รับยกย่องให้เป็นบิดาของคอมเมดี้ใหม่ เขียนบทละครกว่า 100 เรื่อง แต่มีต้นฉบับหลงเหลืออยู่เพียงเรื่องเดียว คือ THE GROUCH

กิจกรรม

1. ให้นักศึกษาอ่านบทละครแทรกจิตของกรีก 1 เรื่องอย่างคร่าว ๆ เพื่อบอกได้ว่าส่วนใดคือ ไพรลอก พาโรดอส เอพิไลดส์ สตัลซิม่า และเอ็กโซดอส
2. ให้นักศึกษาอ่านบทละครคอมเมดี้ของกรีก 1 เรื่องอย่างคร่าว ๆ เพื่อบอกได้ว่าส่วนใดคือ ไพรลอก พาโรดอส อากอน พาราเบสิส เอพิไลดส์ และโคมอส
3. ให้นักศึกษาหาดูรูปตัวเซเทอร์ (satyr) จากหนังสือเทวดานานกรีก (Greek Mythology)
4. ให้นักศึกษาหารูปซากปรักหักพังของโรงละครกรีก และรูปนักแสดงละครกรีกจากหนังสือประวัติการละคร

ละครโรมัน

ในศตวรรษที่ 3 ก่อนคริสตกาล โรมเริ่มแผ่ขยายอำนาจ เมื่อได้ข่มละครกรีกก็รับเข้าไปในอารยธรรมของตน ทำให้ละครกรีกสลายตัวลงในศตวรรษที่ 2 ก่อนคริสตกาล และนับแต่นั้นมาจวบจนกระทั่งศตวรรษที่ 6 ละครถือเป็นสถาบันของโรมัน

ชาวโรมัน มีชื่อเสียงในการรับอารยธรรมที่ตนพึงพอใจ และนำมาปรับปรุงใช้ให้เข้ากับอารยธรรมของตน เมื่อได้ข่มละครกรีกครั้งแรกในเกาะซิซิลี และอิตาลีตอนใต้ ซึ่งเป็นอาณานิคมของตนและเห็นว่าเป็นศิลปะอันงดงาม ชาวโรมันก็รับละครกรีกเข้าสู่อาณาจักรโรมัน และเริ่มแสดงอย่างเป็นทางการเมื่อปี 240 ก่อนคริสตกาล ในเทศกาล ลูดี โรมานี (Ludi Romani) ซึ่งจัดขึ้นในเดือนกันยายน ของทุกปี ต่อมาได้รับความนิยมมากขึ้น จึงขยายไปเล่นในเทศกาลอื่น ๆ อีก จนถึงปี 78 ก่อนคริสตกาล จึงมีการจัดแสดงละครถึง 48 วันใน 1 ปี นอกจากนั้น บรรดาเศรษฐียังว่าจ้างให้มีการแสดงละครในโอกาสพิเศษต่าง ๆ อีกด้วย

ประเภทของละครโรมัน

1. แทรจดี มีทั้งที่เอาเนื้อเรื่องมาจากกรีก และที่แต่งเนื้อเรื่องขึ้นมาเอง การดำเนินเรื่องทั้ง 2 ประเภทนี้ เป็นไปอย่างตื่นเต้นหวาดเสียว บทเจรจาใช้ภาษารุนแรงแข็งกร้าว
2. คอเมดี ได้รับอิทธิพลมาจากคอเมดีใหม่ของกรีก ได้รับความนิยมมาก เนื้อเรื่องไม่ยุ่งเกี่ยวกับการเมือง หรือปัญหาสังคม แต่มุ่งในเรื่องชาวบ้าน ตัวละครเป็นแบบตายตัว เช่น คนแก่ขี้ก หรือพวกกาฝากสังคม
3. ฟาร์ส (Farce) เป็นละครชวนขันระดับชาวบ้าน ประกอบด้วยตัวละครแบบตายตัว เป็นละครยอดนิยมของโรมัน ในศตวรรษที่ 1 ก่อนคริสตกาล
4. ไมม์ (Mime) เริ่มปรากฏในโรม เมื่อปี 211 ก่อนคริสตกาล เป็นละครตลกสั้น ๆ ที่จัดแสดงขึ้นสด ๆ โดยไม่ได้เตรียมตัวล่วงหน้า เนื้อเรื่องเกี่ยวกับชีวิตชาวบ้าน และมีการวิพากษ์วิจารณ์ ความเชื่อทางศาสนาคริสต์ด้วย ซึ่งนับเป็นจุดเริ่มของความเป็นปรปักษ์ระหว่างการแสดงละครกับศาสนา
5. แพนโทไมม์ (Pantomime) ใช้นักแสดงเพียงคนเดียว ร้องรำ และแสดงได้หลายบทบาท โดยเปลี่ยนหน้ากากที่สวม มี คอรัส เป็นผู้เล่าเรื่อง และมีดนตรีประกอบ เป็นที่นิยมในหมู่ชนชั้นสูง

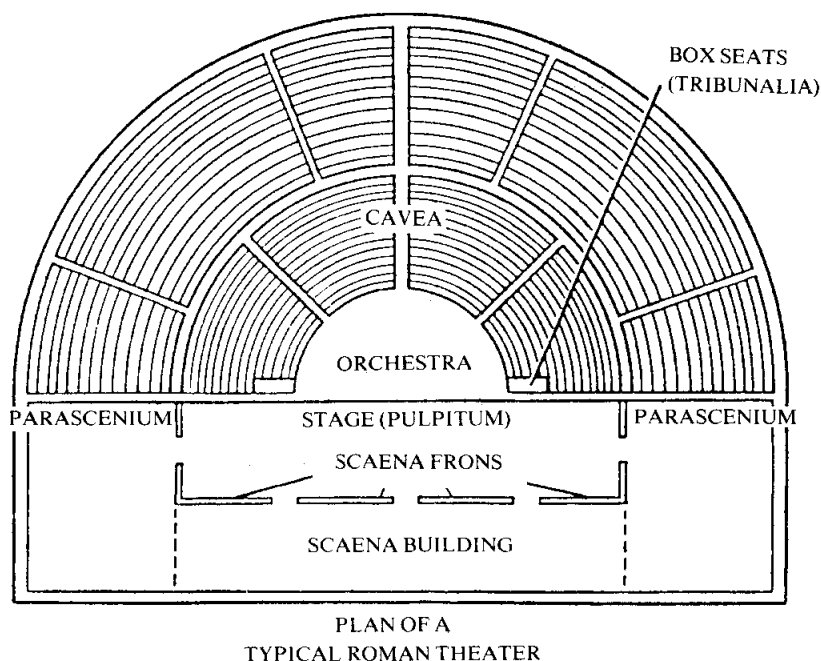
ระเบียบแบบแผนและวิธีการแสดงละครโรมัน

ละครโรมันไม่มีคอรัส นักแสดงส่วนใหญ่เป็นพวกทาส ละครแบ่งออกเป็นฉากย่อย และมีดนตรีประกอบ ตัวละครเป็นแบบตายตัว เช่น คนแก่ชึ่งก กาฝากสังคม ทาสรับใช้ที่เฉลียวฉลาด และมีฉากหวาดเสียวนองเลือด

ละครที่ได้เค้าโครงมาจากกรีก จะมีการแต่งกายและตกแต่งฉากแบบกรีก แต่ถ้าเป็นเค้าโครงเรื่องของโรมันเอง ก็จะมีการแต่งกายต่างออกไป ซึ่งทั้งสองกรณีนี้เครื่องแต่งกายมักจะคล้ายคลึงกับที่ใช้ในชีวิตประจำวัน แต่ถ้าหากเป็นตัวละครตลกจะแต่งกายให้ดูเกินความเป็นจริง

เนื่องจากตัวละครเป็นแบบตายตัว ดังนั้นจึงมีมาตรฐานการแต่งกายเฉพาะ เช่น อาจจะมีเสื้อผ้าเฉพาะสำหรับอาชีพใดอาชีพหนึ่ง เช่น ตัวละครที่เป็นทหาร คนรับใช้ ทนายความ เป็นต้น มีการสวมหน้ากาก และนักแสดง คอเมดี จะสวมรองเท้าแตะ ที่เรียกว่า ซอคคัส (soccus)

สถานที่แสดงละครโรมัน

ภาพที่ 2 แผนผังสถานที่แสดงละครโรมัน

โรงละครโรมันดัดแปลงมาจากโรงละครกรีก โดยแต่แรกยังไม่มียังโรงละครถาวร จนกระทั่งปี 55 ก่อนคริสตกาล จึงมีการก่อสร้างโรงละครที่เมืองปอมเปอี (Pompey) ออเคสตรา¹ (Orchestra) เป็นรูปครึ่งวงกลม มีที่นั่งสำหรับแขกพิเศษ ที่เรียกว่า ทริบูนาเลีย (Tribunalia) อยู่สองข้าง ที่นั่งสำหรับผู้ชมเรียกว่า เคเวีย (Cavea) เวทีเรียกว่า พัลพิตุม (Pulpitum) ซึ่งด้านหลังมีสิ่งปลูกสร้าง เรียกว่า สกินา (Scaena) สำหรับเป็นที่เปลี่ยนเครื่องแต่งกายของนักแสดง และมีประตูออกสู่เวที 3 ทาง อยู่ตรงส่วนหน้าซึ่งเรียกว่า สกินา ฟรอนส์ (Scaena Frons) (ดูภาพที่ 2 ประกอบ)

นักแต่งบทละครโรมัน

1. เซเนกา (Seneca) (ปี 4 ก่อนคริสตกาล-ปี ค.ศ. 65) เป็นนักแต่งบทละครประเภท แทรจิดี ที่เด่นที่สุดของโรมัน เขาเป็นนักปราชญ์ และที่ปรึกษาของจักรพรรดิเนโร (Nero) ผลงานของเขามีอิทธิพลต่อละครแทรจิดีในยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการเรเนสซองส์ (Renaissance) อย่างมาก โดยเฉพาะลักษณะโครงสร้างการแบ่งละครออกเป็น 5 องก์ (acts) และบทสนทนา ไพเราะสละสลวยเหมือนสุนทรพจน์ ละครของเขามุ่งแสดงศีลธรรมและปรัชญา ต้องการสั่งสอนโดยใช้ฉากน่าสะพรึงกลัวบนเวที มีการแสดงการใช้เวทมนตร์ ปีศาจ และแสดงให้เห็นถึงแรงจูงใจ (motivation) ที่ทำให้ตัวละครประสบความหายนะ เช่น ความแค้น เป็นต้น มีการใช้บทเจรจาลำพัง (Soliloquy) และการพูดป้อ (Aside) ในบทละครด้วย บทละครส่วนใหญ่ของเขาจะดัดแปลงมาจากบทละครกรีก บทละครของเขามีอาทิเช่น-

1.1 MEDEA TROJAN WOMEN PHAEDRA ซึ่งดัดแปลงมาจากบทละครของ ยูริพิดีส (Euripides)

1.2 OEDIPUS และ HERCULES ON OETA ซึ่งดัดแปลงมาจากบทละครของ โซโฟคลีส (Sophocles)

1.3 AGAMEMNON ซึ่งดัดแปลงมาจากบทละครของ เอสคิลุส (Aeschylus)

2. พลอตุส (Plautus) (ปี 254-184 ก่อนคริสตกาล) บทละครของเขาได้รวมเอาละครคอมเมดี้ใหม่ของกรีกเข้ากับละครตลกประเภทฟาร์ส (farce) ของโรมัน บทละครของเขามีอาทิ เช่น THE CAPTIVES THE MERCHANT POT OF GOLD

---

¹ดูแผนผังสถานที่แสดงละครกรีกประกอบด้วย

3. เทอร์เรนซ์ (Terrence) (ปี 195-159 ก่อนคริสตกาล) เคยเป็นทาสมาก่อน เขียนคอเมดี้
ซึ่งดัดแปลงมาจากละครของมาเนนเดอร์ มักมีปมปริศนา (suspense) เป็นจุดเด่นของเรื่อง บท
ละครของเขามีอาทิเช่น THE MOTHER-IN-LAW THE BROTHERS WOMAN OF ANDROS

กิจกรรม

1. ให้นักศึกษาดูรูปซากปรักหักพังของโรงละครโรมันจากหนังสือประวัติการละคร หรือหนังสือประวัติศาสตร์
2. ให้นักศึกษาอ่านบทละครของ เซเนกา (Seneca) เพื่อศึกษาโครงสร้างละครโรมันว่าแบ่งออกเป็น 5 องก์อย่างไร
3. ให้นักศึกษาหาคุณเทคนิคการใช้บทเจรจาลำพัง (soliloquy) และการพูดปอง (aside) ในบทละครที่อ่านในข้อ 2

บทสรุป

ละครตะวันตกมีกำเนิดมาจากละครกรีกเมื่อศตวรรษที่ 6 ก่อนคริสตกาล และล่วงมาถึงศตวรรษที่ 2 ก่อนคริสตกาล ละครกรีกเริ่มสลายตัวไป เนื่องจากโรมันได้รับละครเข้าไปในอารยธรรมของตน และวิวัฒนาการมาจนกระทั่งถึงศตวรรษที่ 6 ละครต้องยุติการแสดงลงเนื่องจากประสบปัญหาการขัดต่อหลักธรรมคำสั่งสอนของศาสนาคริสต์ จากหลักฐานบันทึกปรากฏว่ามีการแสดงละครครั้งสุดท้ายในปี ค.ศ. 533 ซึ่งถือเป็นการสิ้นสุดของละครโรมัน

แบบทดสอบ

1. ละครตะวันตกมีกำเนิดมาอย่างไร?

แนวตอบ มีกำเนิดมาจากประเทศกรีซ เมื่อศตวรรษที่ 6 ก่อนคริสตกาลในพีธีเฉลิมฉลองเทพเจ้าไดโอนิซุส อธิบายรายละเอียดเพิ่มเติมดูจากหัวข้อ กำเนิดละครตะวันตก

2. ละครประเภท แทรจดี ของกรีก มีที่มาอย่างไร?

แนวตอบ ต้นกำเนิดมาจากบทเพลงสรรเสริญเทพเจ้าไดโอนิซุส ที่เรียกว่า ดิธรัมบี อธิบายรายละเอียดและวิวัฒนาการจนกระทั่งกลายมาเป็นละครแทรจดี ดูจากหัวข้อที่มาของละครแทรจดี

3. ละครประเภท คอเมดี้ ของกรีก มีที่มาอย่างไร?

แนวตอบ ต้นกำเนิดมาจากการขับร้องเพลงสนุกสนานตามท้ายขบวนเทวรูปของเทพเจ้าไดโอนิซุส อธิบายรายละเอียด และวิวัฒนาการจนกระทั่งจัดแสดงเป็นทางการ ดูจากหัวข้อที่มาของละครคอเมดี้

4. จงบอกโครงสร้างของละครประเภท แทรจดี ของกรีก

แนวตอบ แบ่งออกเป็น 5 ส่วน คือ โพรลอค พาโรดอส เอพิโซดส์ สตัซซิมา เอ็กโซดอส อธิบายรายละเอียดของแต่ละส่วนด้วย ดูจากหัวข้อโครงสร้างละครแทรจดี

5. จงบอกโครงสร้างของละครประเภท คอเมดี้เก่า ของกรีก

แนวตอบ แบ่งออกเป็น 6 ส่วน คือ โพรลอค พาโรดอส อากอน พาราเบสิส เอพิโซดส์ โคมอส อธิบายรายละเอียดของแต่ละส่วนด้วย ดูจากหัวข้อโครงสร้างละครคอเมดี้

6. เซเทอร์เพลย์ คืออะไร?

แนวตอบ การแสดงหลังแสดง แทรจดี เพื่อเปลี่ยนอารมณ์ของผู้ชม มักเป็นการล้อเลียนทวนนิยายกรีก อธิบายรายละเอียดเพิ่มเติมด้วย ดูจากหัวข้อเซเทอร์เพลย์

7. จงอธิบายลักษณะสถานที่แสดงละครกรีก

แนวตอบ สถานที่แสดงละครกรีกตั้งอยู่ที่เชิงเขา หันหน้าประจันกับภูเขา มีลานรูปกลมอยู่ตรงกลาง สำหรับแสดง ให้อธิบายส่วนประกอบต่าง ๆ โดยละเอียด พร้อมแผนผังประกอบ

8. จงอธิบายลักษณะสถานที่แสดงละครโรมัน

แนวตอบ สถานที่แสดงละครโรมันดัดแปลงมาจากกรีก และต่อมาเมื่ออาคารถาวรที่เมืองปอมเปอี ให้อธิบายส่วนประกอบของโรงละครกลางแจ้งโดยละเอียด พร้อมแผนผังประกอบ

9. จงเปรียบเทียบแบบแผน และวิธีการแสดงของละครกรีก และละครโรมัน

แนวตอบ อธิบายแบบแผน และวิธีการแสดงละครกรีกและโรมันโดยละเอียด และเน้นเปรียบเทียบในแง่ การแสดงฉากหวาดเสียวทารุณ การใช้คอรัส ลักษณะตัวละคร การแต่งกาย การใช้เครื่องยนต์กลไกในการแสดง

10. การแสดงของโรมัน นอกเหนือจากละครประเภทแทรกจิติ และคอเมดี้แล้ว มีอะไรบ้าง?

แนวตอบ ฟาร์ส ไมม์ แพนโทไมม์ อธิบายรายละเอียดของแต่ละประเภท

11. จงบอกชื่อนักแต่งบทละครกรีก และโรมัน มาพร้อมยกตัวอย่างชื่อบทละคร

แนวตอบ นักแต่งบทละครกรีก ประเภทแทรกจิติ มี 4 คน คือ เรสบีส เอสคิลุส โซโฟคลิส ยูริพิดิส ประเภทคอเมดี้ มี 2 คน คือ อริสโตฟานิส และมาแนนเดอร์ ที่ยังคงผลงานหลงเหลืออยู่ อธิบายพร้อมยกตัวอย่างบทละคร

นักแต่งบทละครโรมัน มี 3 คน คือ เซเนกา พอลลตุส เทอเรนซ์ อธิบายพร้อมยกตัวอย่างบทละคร